

Poglavlje 1

Komplet nastavnih sredstava za nastavnike

1. Uvod

Obrazovanje za demokratiju i ljudska prava specifičan je oblik vaspitanja i obrazovanja sa ciljem osposobljavanja mladih da participiraju u društvenom životu kao aktivni građani, i kao takvo koristi specifične oblike učenja. Nastavnici treba da vladaju tim oblicima učenja i budu sposobni da ih koriste u različitim situacijama. Ti različiti oblici su:

- induktivni – predstavljanje konkretnog problema koji učenici treba da riješe ili da o njemu donesu odluku i podsticanje učenika da generaliziraju ostale situacije na osnovu predstavljenih – umjesto da se započinje s apstraktnim konceptima;
  - aktivni – podsticanje učenika na učenje kroz djelovanje, umjesto da samo budu informisani ili dobijaju instrukcije;
- relevantni – kreiranje aktivnosti učenja vezanih za stvarne situacije u životu škole ili fakulteta, zajednice ili šire;
- kooperativni – primjena rada u grupi i kooperativnog učenja;
- interaktivni – podučavanje kroz raspravu i razgovor;
- kritički – podsticanje učenika na samostalno razmišljanje, tražeći njihova mišljenja i stavove i pomažući im da razviju vještine argumentovanja;
- participatorni – dopuštanje učenicima da doprinose vlastitom učenju, na primjer, predlažući teme za raspravu ili istraživanje, ili procjenjujući vlastito učenje ili učenje drugova iz razreda.

Kako bi ostvarili ove planove nastavnicima su potrebna nastavna sredstva za podršku učenika. Neka od njih posebno su važna za obrazovanje za demokratiju i ljudska prava. Iz tog razloga ćemo ih opisati u vrlo praktičnom obliku.

Komplet nastavnih sredstava za nastavnike

Nastavno sredstvo 1: Iskustveno učenje

Kako podržati učenje postavljanjem zadataka

Interaktivno učenje i predavanje igra ključnu ulogu u većini aktivnosti podučavanja predloženih u okviru ovog priručnika. Ciljevi interaktivnog predavanja jesu spoznaja (odnosno razmišljanje i razumijevanje), učenje i aktivno djelovanje. Svaka faza planiranja časova, praćenja zadataka, vrednovanja rezultata i razmišljanja o cjelokupnom procesu sadrži mnogo skrivenog potencijala za učenje.

Osnovni pristup integrisanja promišljanja i djelovanja ima uticaj na cijeli proces učenja. To ne znači da je aktivno bavljenje objektima učenja ograničeno samo na preliminarne etape "pravog" učenja koje u tom slučaju podrazumijeva uključivanje samo umova učenika. Umjesto toga, integracija učenja i djelovanja može pružiti svim učenicima jasnu ideju smislenosti učenja kroz djelovanje: imaju zadatak pred sobom koji zahtijeva sposobnosti i vještine. Kroz ovu vrstu podučavanja učenik mora definisati svoje potrebe učenja za svaku novu situaciju. Pritom je potrebno da im nastavnik da instrukcije, što znači da učenici postavljaju zadatke svom nastavniku, a ne obratno. Iskustveno učenje je idealna kombinacija konstruktivističkog učenja i učenja putem prenosa vaspitno-obrazovnih sadržaja.

U iskustvenom učenju učenici se suočavaju s problemima koje žele da riješe. Učenje nije cilj sam po sebi, već vodi do nečeg korisnog i smislenog. Učenici uče istražujući načine rješavanja problema, postavljajući samim sebi, kao i svom nastavniku, zadatke kojima stvaraju put do rješavanja problema. Škola je život, ovaj lajtmotiv obrazovanja za demokratiju i ljudska prava odnosi se i na iskustveno učenje. Mnoge situacije u stvarnom životu sastoje se od traženja rješavanja za probleme. Iskustveno učenje priprema učenika za život stvarajući životne situacije kao okruženje za učenje.

Iskustveno učenje slijedi obrazac koji se može opisati opštim pojmovima. Ako se nastavnik pridržava tog obrasca potencijal učenja djelovanjem, odnosno aktivnog učenja, ostvarit će se gotovo sam od sebe.

Elementi iskustvenog učenja:

Učenici se suočavaju sa zadatkom koji treba riješiti (nastavnik im predstavlja zadatak ili se on nalazi u udžbeniku).

Učenici planiraju akciju.

Učenici sprovode svoj plan akcije.

Učenici razmišljaju o procesu učenja i predstavljaju svoje rezultate.

Bitno je da učenici često i u različitim kontekstima doživljavaju principe iskustvenog učenja. Dobar zadatak koji otvara mnoge probleme koje treba riješiti, najbolje je sredstvo za stvaranje produktivne i uzbudljive okoline za učenje.

Komplet nastavnih sredstava za nastavnike

Nastavno sredstvo 2: kooperativno učenje

Ovaj oblik podučavanja ne podrazumijeva tek samo uvođenje rada učenika u grupama u nadi da će se zadatak već nekako obaviti. Sam rad u grupama pripada području socijalnog učenja zbog nedostatka vidljivih kognitivnih ishoda. Međutim, pojam “kooperativno učenje” usredsređen je na postignuća učenika.

Prema kooperativnom modelu jasna raspodjela uloga među članovima grupe preduslov je uspješnog podučavanja. Pri tom, dodjeljuju se i rješavaju formalni zadaci koji pružaju jednak status svim članovima grupe, jer će to na takav način rezultirati uspješnim učenjem. No, jasno je da svaki zadatak nije primjeren za ovaj način podučavanja, te se stoga ne podrazumijeva polarizovani odnos između kooperativnog oblika učenja i predavanja eks katedra. U ovom modelu, nastavnik igra jasnu i smislenu ulogu. Poređenja mnogih nastavnih časova jasno su pokazala da uspjeh kooperativnog učenja zavisi od osnovnih elemenata. Sljedeću proceduru isprobali su mnogi nastavnici:

Kooperativno učenje: kako pristupiti organizovanju grupe

1. Imena članova grupe navode se abecedno.

2. Svaki član dobija jednu od sljedećih uloga.

Moderator: Osigurava da svi članovi razumiju zadatak i ujedno je i glasnogovornik.

Izjavitelj: Organizuje predstavljanje konačnog proizvoda.

Organizator materijala: Osigurava dostupnost svih potrebnih materijala, kao i pospremanje materijala nakon rada.

Planer: Osigurava da cijela grupa dobro upravlja vremenom i izvršava zadatke u skladu sa rasporedom. Takođe osigurava da grupa razumno planira svoje aktivnosti od samoga početka i u skladu s tim prilagođava svoj plan.

Posrednik: Rješava eventualne probleme unutar grupe.

3. Pravila:

a) Neki članovi imaju posebne zadatke/uloge, ali je svaka osoba odgovorna za cijeli proces i rezultate grupe.

b) Ako treba postaviti pitanje nastavniku ili učeniku-voditelju, cijela grupa mora odlučiti koje pitanje će biti postavljeno. U skladu s tim pravilom, grupa kolektivno odlučuje o pitanju. Voditelji ne odgovaraju na individualna pitanja tokom ovog grupnog procesa.

c) Svaka grupa je odgovorna za prezentaciju. Svaki član grupe je odgovoran za odgovaranje na bilo koja pitanja.

Nastavnici koji često primjenjuju grupnu metodu kažu da je često smisljeno za učenike da duže vremena zadrže iste uloge. To pruža određenu sigurnost i poboljšava rezultate grupe.

Komplet nastavnih sredstava za nastavnike

Nastavno sredstvo 3: Vođenje plenarnih sjednica (rasprava i kritičko razmišljanje) u nastavi obrazovanja za demokratiju i ljudska prava

Uvod

Učenici razmjenjuju svoje misli i ideje uz vođstvo svojih učitelja. To je sve. Postava je jednostavna i zahtijeva samo tablu ili *flipchart*, ali je zato zahtjevna uloga učitelja. Platonovi “Sokratovi dijalozi” obilježavaju dugu tradiciju ovog načina predavanja, a Sokrat je bio fokusiran na problematizovanje i dekonstrukciju pogrešnih ili dogmatskih uvjerenja svoga partnera. Ovdje predlažemo ulogu koja više odgovara nastavniku obrazovanja za demokratiju i ljudska prava – više podržavajuću, nalik onoj mentora. Aspekt razvoja kompetencije – gdje učenici uče kako da razmišljaju i prenose svoje misli – cilj je koji je jednako bitan kao i sadržaj.

Učenici su angažovani u procesu razmišljanja i interaktivnog konstruktivističkog djelovanja. Nastavnik ih u tome podržava. Uopšte govoreći, razmišljanje je napor da se konkretno poveže s apstraktnim. Plenarne sjednice treniraju učenikovu sposobnost razmišljanja. Za razmišljanje je potrebno vrijeme. Oprezni učenici često su spori u razmišljanju.

Jedino škola može ponuditi vođene plenarne sjednice kao format učenja. Kao i nastavnikovo predavanje, one se mogu precizno prilagoditi potrebama učenika više od bilo kog udžbenika ili video materijala. Kritičari s pravom ističu zloupotrebu ovog formata: koristi se prečesto i predugo; nastavnici postavljaju pitanja koja učenici nijesu sposobni da odgovore i ne zanimaju ih; nastavnici provode grubu sokratovsku ulogu tretirajući učenike kao inferiorne sagovornike od kojih se očekuje da ponude odgovore koje nastavnik želi da čuje.

Ali, ako se koriste promišljeno i s odgovarajućom količinom prakse, plenarne sjednice su jedan od najmoćnijih i najfleksibilnijih, te uistinu neophodnih, formata obrazovanja za demokratiju i ljudska prava. Sljedeća lista provjere ocrtava potencijale učenja i sugerise nastavniku šta da čini, a šta da izbjegava. Priručnici II-V u ovom izdanju obrazovanja za demokratiju i ljudska prava predstavljaju brojne opise plenarnih sjednica s učenicima od elementarnog do višeg srednjoškolskog nivoa. Iz tog razloga ni jedan primjer nije uključen u ovo poglavlje o nastavnim sredstvima.

Uloga učenika

Učenici:

- pristupaju sjednici s određenim predznanjem – na različitim nivoima i zainteresovani su za temu o kojoj se raspravlja;
- znaju da je njihov doprinos dobrodošao i da neće dobiti ocjene za „pogrešne” ideje ili predloge;
- imaju značajan udio vremena za izlaganje;
- imaju različite potrebe u učenju (na primjer: „spori mislioci” – „brzi govornici”).

Uloga nastavnika

Nastavnik:

- komunicira s razredom, spreman je i želi da improvizuje i reaguje na sve što učenici kažu;
- u potpunosti shvata temu i ima jasnu ideju ishoda sjednice;
- kontroliše, ali ne dominira plenarnom sjednicom uzimajući tek mali dio vremena za izlaganje;
- daje učenicima dovoljno vremena za razmišljanje;
- sluša bez vođenja bilješki;

- aktivno sluša uz kratko isticanje ideja koje učenici naznače;
- podstiče učenike na učestvovanje i obraća se učenicima koji su skloni povlačenju;
- upravlja vremenom, grupom i procesima;
- daje strukturu raspravi koristeći tablu (radije nego *flipchart*), nudeći slike, simbole, primjere, informacije, koncepte i okvire;
- utvrđuje učeničke potrebe u učenju i reaguje u skladu s njima. Instruiše učenike o temama koje ne poznaju i stara se da se da on ili učenici kritikuju i dekonstruišu pogrešne ili nepotpune argumente ili razmišljanja.

Odgovarajuće teme i konteksti u obrazovanju za demokratiju i ljudska prava

Odgovarajuće teme uključuju:

- rad s doprinosom učenika (pitanja, komentari, prezentacije, domaća zadaća, iskustvo i osjećanja)
- rad s doprinosom nastavnika (pitanja, podsticanje, slike, predavanje)
- uvođenje novog koncepta;
- dodatni zadaci nakon čitanja ili istraživanja;
- dodatni zadaci nakon faze iskustvenog ili problemskog učenja (izvještavanje, promišljanje);
- povratne informacije;
- razvoj hipoteze za dalje istraživanje.

Potencijal za učenje

Učenici:

- stvaraju kontekst za novi koncept koji nastavnik predstavlja prenoseći obrazovni sadržaj (konstruktivističko učenje);
- saznaju kako se odvija razmišljanje – postavljajući pitanja, pažljivo razmatrajući odgovore, povezujući konkretno s apstraktnim i obratno (razvoj kompetencije kroz demonstraciju analitičkog razmišljanja i kritičkog prosuđivanja);
- razmjenjuju svoje kriterijume prosuđivanja i razmišljaju o razlozima svog izbora kriterijuma (kompetencija prosuđivanja ili interaktivno konstruktivističko učenje)
- doživljavaju svoj razred kao mikro-zajednicu učenja u kojoj se podstiču na učestvovanje (učenje kroz demokratiju i ljudska prava)
- obraća im se kao stručnjacima (jačanje samopoštovanja);
- donose svoj sud nakon što su razmotrili kontroverzna gledišta o političkoj temi (simulacija procesa političkog odlučivanja).

Priprema

Kriterijumi za izbor teme:

- Učenici moraju biti informisani o temi (veze s predznanjem učenika).
- Učenici uviđaju zašto je tema vrijedna rasprave (relevantnost, lični interes).
- Kontroverza: tema nameće problem i omogućava učenicima da zauzimaju različita gledišta; nastavnik ima lični stav ali ne posjeduje „tačno rješenje”.

- Nastavnik ima na umu matricu koja mu omogućava da predvidi šta će učenici vrlo vjerovatno da kažu, te da njihove ideje integriše u konceptualni okvir (na primjer, za i protiv, kriterijumi korektnosti i djelotvornosti, konkretno i apstraktno, interesi i kompromis).
- Ukoliko rasprava ne započne aktivnošću učenika, nastavnik razmišlja o početnoj ideji (pitanje ili podsticaj, na primjer).
- Nastavnik priprema sažetak sjednice – na primjer dijagram s novim konceptom, tezom, odnosno nizom ključnih riječi koje učenici oblikuju u tekst kao dodatni domaći zadatak.

Savjeti: Učinite!

- Kada podstičete ili postavljate pitanje, omogućite svojim učenicima vrijeme za razmišljanje – pričekajte nekoliko sekundi. Potom prepustite podijum nekolicini učenika zaredom.
- Varijante (zahtijevaju više vremena, ali značajno popravljaju kvalitet doprinosa učenika i nastavnika):
kada dajete podsticaj ili postavljate pitanje:
  - > omogućite svojim učenicima dovoljno vremena da zapišu svoje ideje i onda im prepustite podijum; učenici čitaju svoje iskaze ili izlažu svoje zapisane ideje na podijumu ili na posteru i grupišu ih;
  - > neka vaši učenici razmijene svoje ideje u paru, a potom prezentiraju svoje rezultate.
- Osnovno pravilo: „Jedan ulazni doprinos nastavnika – mnogobrojni odgovori učenika.” Što se upravljanja vremenom tiče, ovim se već može ispuniti cijela plenarna sjednica zaokružena nastavnikovim sažetkom ili zaključkom.
- Pobrinite se da vaši učenici sjede u kvadratu ili krugu dopuštajući svakome da se obrati i vidi ostale.
- Pobrinite se da učenici mogu jedni druge razumjeti. Podstičite ih da objasne svoje ideje i terminologiju koju drugi studenti ne znaju.

Savjeti: Nemojte da činite!

Izbjegavajte:

- postavljanje da/ne pitanja. U tom slučaju treba odmah da postavite još jedno. Rađe se služite otvorenim pitanjima ili podsticajima. Dalja pitanja tada mogu biti fokusiranija i specifičnija;
- uvlačenje u raspravu s jednim ili dva učenika. Umjesto toga preusmjerite njihova pitanja ostatku razreda;
- zanemarivanje ili ignorisanje izjava učenika koje vas uhvate nepripremljene. To mogu biti najzanimljivije izjave! I u ovom slučaju uključite razred;
- komentarisanje svake pojedine izjave učenika s kojima se slažete ili ne slažete. Umjesto toga podstičite učenike da prepoznaju svoje snage ili slabosti u međusobnim argumentima;
- ograničavanje svoje uloge na prozivanje učenika redosljedom kojim su podigli ruke. Često će se učenici baviti različitim aspektima i podtemama i rasprava može lako otići u zbnjujućem ili haotičnom smjeru. Stoga preuzmite inicijativu i odlučite ili predložite na koju ćete se temu prvo fokusirati. Naglasite dilemu o ograničenosti vremena i koncentracije da bi se sve raspravilo, ukoliko učenici dovedu u pitanje potrebu za određivanjem prioriteta.

Nastavnik kao improvizator – učenici podstiču raspravu

Do sada smo razmatrali plenarne sjednice koje je nastavnik uključio u planiranje časa obrazovanja za demokratiju i ljudska prava.

Međutim, učenici mogu spontano zatražiti raspravu, često iznoseći primjedbu ili komentar koji podstiče polemiku. Ako to vrijeme dopušta, nastavnik treba učenicima da dâ priliku da se izraze. Njihove potrebe u učenju su na taj način očite – oni ili barem dio njih su zainteresovani za tu temu.

Primjeri:

- „Na kraju se možeš osloniti samo na svoju porodicu”
- „Mislim da je za neke ljude smrtna kazna dobra ideja. ”
- „Šta se događa političarima koji ne ispune svoja izborna obećanja?”
- Učenik se poziva na aktuelnu temu iz dnevnih novosti.

U takvim situacijama učenici postavljaju zadatak nastavniku. Nastavnik mora da vodi raspravu bez prethodne pripreme, jedino improvizacijom. Nastavnici ne treba da zaziru od ovakvih situacija. Uobičajeno nastavnici i razumiju temu, a načini interakcije su isti kao u svakoj plenarnoj sjednici uključenoj u nastavni plan. Slična situacija nastaje kada učenici zatraže od nastavnika objašnjenje za koje nije unaprijed pripremljen („šta znači demokratija?“).

Slijede savjeti za reagovanje u spontanim raspravama:

- Pitajte učenika koji je započeo raspravu da objasni temu razredu. To daje svakome priliku za učestvovanje, a vama vrijeme za razmišljanje.
- Odredite koliko vremena želite da posvetite toj temi. Odlučite kako da nastavite s temom/ama i časom nakon rasprave.
- Kada slušate učenike, obratite pažnju na ono šta znaju i šta jesu, odnosno nijesu razumjeli.
- Preuzmite inicijativu za iznošenje sažetka ili zaključka rasprave. On ne mora biti istog kvaliteta kao onaj o kojem ste imali vremena da unaprijed razmislite, ali je učenicima od veće koristi nego da zaključite raspravu bez makar preliminarne izjave o razlozima njenog održavanja i do čega je dovela.
- Druga mogućnost jeste da to oblikujete u naknadni zadatak za svoje učenike, ali samo ukoliko imate u vidu rješenje.

Komplet nastavnih sredstava za nastavnike

Nastavno sredstvo 4: Intervjuisanje stručnjaka – kako prikupiti informacije

U obrazovanju za demokratiju i ljudska prava postoje brojne situacije kada učenici treba da prikupite informacije od ljudi koji se nalaze izvan učionice.

Ti intervjui mogu da se održe u učionici, ali može i razred ili grupa učenika da posjeti intervjuisane osobe.

Osobe za intervju mogu biti stručnjaci u najužem smislu riječi kao na primjer član državnog ili lokalnog parlamenta, predstavnik upravnog savjeta ili naučnik. ali, to mogu takođe da budu osobe sa specifičnim društvenim ili profesionalnim iskustvom kao što je radnik u smjenama, samohrana majka, doseljenik ili nezaposlena osoba.

Ovdje ostavljamo po strani pitanje ko će da kontaktira osobu za intervju. U većini slučajeva to će biti nastavnik, ali taj zadatak može biti namijenjen i učenicima, posebno na srednjoškolskom nivou. Najbolje da se fokusiramo na pripremu učenika za intervju i izvođenje istog.

Podrazumijeva se da treba izbjeći scenarij u kojem nastavnik ili dio učenika intervjuiše stručnjaka, a ostatak razreda posmatra bez razumijevanja zašto se određena pitanja postavljaju. Intervjuisanje uključuje sposobnosti koje su korisne u bilo kojoj vrsti projektnog rada, studijama ili naprednijem radu u nauci ili medijima.

Standardna procedura za pripremu intervju sa stručnjakom uključuje sljedeće korake:

1. Učenici utvrđuju važnu temu koja zaslužuje detaljnije proučavanje.
2. Nastavnik predlaže da učenici intervjuišu stručnjaka. Stručnjak se kontaktira i dogovara termin u učionici ili na mjestu izvan škole.
3. Nastavnik objašnjava učenicima njihov zadatak: u raspoloživom vremenu za intervju (45-90 minuta) učenici mogu da postavie niz ključnih pitanja. Budući da svako pitanje zahtijeva određeno vrijeme za odgovor, a odgovori će podstaći dalja pitanja, učenici trebaju da odluče na koja će se pitanja i teme usredsrijediti. Učenici će oformiti grupe od kojih će svaka biti odgovorna za jedno ključno pitanje. Svaka grupa će dobiti ograničeno vrijeme (10-15 minuta) za intervjuisanje stručnjaka. Bitno je da učenici razumiju ovaj okvir i njegovu svrhu. S tim ciljem nastavnik treba da odgovora na pitanja strpljivo i pažljivo.
4. U plenarnom dijelu učenici učestvuju u osmišljavanju i predlaganju ideja. Zapisuju sva pitanja koja bi htjeli da postavie i kojih se mogu sjetiti na kartice ili komad papira s tim da za svako pitanje uzimaju novi papir. Kako bi se izbjeglo trošenje previše vremena, nastavnik može ograničiti broj kartica na dvije do tri po učeniku. Nakon pet do osam minuta, pitanja se sakupljaju na tablu ili *flipchart*, a učenici predstavljaju svoje ideje.
5. Pitanja koja se odnose na jednu temu grupišu se pod ključnim pitanjem. Učenici tada odlučuju koja će se ključna pitanja koristiti u intervjuu i kojim redoslijedom će se obrađivati. Kao pravilo, prvo pitanje treba da bude o samoj osobi kako bi učenici dobili predstavu o tome s kim razgovaraju. Posljednjih deset minuta treba ostaviti za otvorenu raspravu ili dodatna pojedinačna pitanja učenika.
6. Učenici se raspoređuju u grupe. Uzimaju kartice s predlozima s table ili *flipchart*-a i odlučuju hoće li ih uključiti u intervju.
7. Ukoliko učenici nemaju iskustvo intervjuisanja, nastavnik im daje kratko uputstvo o osnovnim tehnikama intervjuisanja. Pitanje kojim se intervju započinje treba da bude uopšteno i da omogući intervjuisanoj osobi da pruži mnoštvo informacija i ključnih riječi. Učenici mogu tada postavljati dalja pitanja koja su fokusiranija. Trebalo bi izbjegavati pitanja na koja se može odgovoriti s da ili ne, budući da odmah slijedi novo pitanje. Učenici takođe treba da paze da ne miješaju raspravu i intervju („Slažete li se sa mnom da...?”)

8. Učenici na kraju treba da imaju listu od četiri do šest pitanja koja su sredili i rangirali. U cilju izgradnje povjerenja razred može da ima generalnu probu kroz igru uloga u kojoj nastavnik nastupa kao stručnjak.
9. Bitno je da se pojasne uloge članova tima tokom intervjua. Ko će postaviti koje pitanje? Ko će zabilježiti odgovore? Ko zamjenjuje člana tima koji je odsutan na dan intervjua? Osobe koje intervjuišu trebalo bi da budu sposobne da održe kontakt očima s intervjuisanom osobom i zato im je potrebna podrška jednog ili dva zapisničara (vidi primjer upitnika dolje). Ne preporučuje se korišćenje diktafona budući da transkribiranje intervjua učenicima uzima previše vremena. Umjesto toga, trebalo bi se koncentrisati na najbitnije i svoje bilješke prenijeti u potpuni tekst iz sjećanja odmah nakon intervjua.
10. Nakon intervjua timovi izvještavaju usmeno i/ili pismeno u razredu. U zavisnosti od raspoloživih nastavnih sredstava, to može biti putem radnih listova, zidnih novina ili elektronskog dokumenta. Sada je vrijeme za osvrt na kontekst iz kojega je proizišao intervjua. Jesmo li primili sve potrebne informacije? Šta smo naučili? Jesu li se pojavila nova pitanja?
11. Učenici takođe treba da preispitaju proces i stečene vještine, kao i probleme na koje su naišli. To će nastavniku pružiti važne povratne informacije za planiranje budućih zadataka.

Radni list za planiranje intervjua

Intervju s

Datum: _____ **Mjesto:** _____

Raspoloživo vrijeme po grupi: _____ min.

Tim br. _____ **Tema:** _____

Članovi tima: _____

Br.	Ključna pitanja	Osoba koja intervjuiše	Zapisničar
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

Komplet nastavnih sredstava za nastavnike

Nastavno sredstvo 5: Definisanje ciljeva predavanja baziranih na kompetencijama⁵¹

1. Standard nastavnog plana i programa (samo jedan):		
2. Odgovorite na sljedeće pitanje: Šta je učenik sposoban da čini kada je stekao kompetenciju koju ste imali na umu?		
Opis:		
3. Opišite šta bi bar najmanje učenik trebalo da bude sposoban da čini, a potom razmislite o naprednijim nivoima postignuća.		
Nakon što su moji učenici učestvovali u nastavi obrazovanja za demokratiju i ljudska prava na temu ... koja se sastojala od x lekcija ...		
... najmanje što bih očekivao od svakog učenika jeste da je sposoban...	... šta bih htio da moji učenici budu sposobni činiti jeste...	... zapravo se nadam da će moji učenici biti sposobni ...
„Minimalni standard” (prihvatljivo)	„Redovni standard” (zadovoljavajuće)	„Stručni standard” (dobro)

51. Vidi Prvi dio, Poglavlje 3: Kompetencije u obrazovanju za demokratiju i ljudska prava. Ovo nastavno sredstvo utemeljeno je na Ziener G (2008.), *Bildungsstandards in der Praxis. Kompetenzorientiert unterrichten* (2nd edn) (*Vaspitno-obrazovni standardi u praksi. Predavanje utemeljeno na sposobnostima* (2. izdanje), Seelze-Velber, str. 56.

4. Prvi koraci u planiranju nastave obrazovanja za demokratiju i ljudska prava

Ciljevi	Doprinos nastavnika	Aktivnosti učenika, zadaci